

Љубомир Д. ФРЧКОСКИ

W

*I li rabot et e
kako lu/e
i li umret e!*

W

FR^KOVCI

Кога би сакале од оваа дистанца на петнаесеттина години да процениме што значи постоење на независна македонска држава за нас и за понекој во странство, имаме на располагање мноштво приоди. Еден секако би бил поетски и патетично патриотски, друг аналитичен со доза на позитивно насрочен скептицизам и внимателност, трет може да биде циничен и песимистичен од национално-етничен агол, четврти може да биде рамнодушен и реалполитичен (каков што е на странците најчесто). Можеме да избереме различни аспекти, но важни се при тоа мотивите и премисиите кои стојат зад нашиот избор. Всушност, методолошкото прашање што може да ја урне секоја анализа која се труди да биде вистинита или да осветли некој аспект на вистината - дали сме свесни и го контролираме она што се нарекува мрежа на предрасуди кои не ги анализираме, но од кои поаѓаме во анализата. На пример, дали на аналитичарот му е под контрола сопствената преференцијална скала на етницитети кои ги чувствува блиски и оние кон кои чувствува одбојност; или неговите преференци кон сојузници и пријатели во ликот на странски држави и народи; или вградената опература да открива конспирации; или вградениот страв во политичката култура во која се создавал, кој ја урива "критичната маса" на волја и верување во можноста за постоење на македонска држава и слично.

Проблемот со анализите на општествените феномени е што случувањата во општеството вклучуваат волеви елементи на актерите во создавање на реалноста (тие не се како природните феномени ладно-објективни), значи се познава и е активна структурата на личните верувања и предрасуди под покривката на објективната анализа на секој еден аналитичар. **ПРАШАЊЕТО Е ДАЛИ ТОЈ ТОА ГО КОНТРОЛИРА, СВЕ-СЕН Е ЗА ТОА ИЛИ Е "ВЕЈКА НА ВЕТРОТ" НА СОПСТВЕНАТА ПОТСВЕСНА МАТРИЦА НА СТРАВОТ И ПРЕДРАСУДИТЕ.**

Во анализа на она што се случи на осми септември 1991 година, со создавањето на независна Македонија, кај нас најјасно се оцрта горенаведената вредносна, потсвесна текстура под из-

јавите, анализите и јавните гестови на чувствување, кои по тој повод се појавија.

Во таа смисла ставовите изразени во пригодни изјави и јавни гестови можеме да ги поделиме во неколку групи:

ПРВАТА Е ОНАА КАРАКТЕРИСТИЧНА НА СДСМ. ТИЕ ИМАА ЧУВСТВО ЗА ДРЖАВЕН ГЕСТ И ЗНААТ ДЕКА НЕШТО ТРЕБА ДА СТОРАТ СО ПРАЗНУВАЊЕТО, НО КАЈ НИВ Е ПРОБЛЕМ НА НЕДОВОЛНА УБЕДНОСТ ВО НАЦИОНАЛНО-КУЛТУРНИТЕ КОРЕНИ НА МАКЕДОНИЈА И НЕЈЗИНАТА ЕТНО-КУЛТУРНА КРВНА ГРУПА. Тие таа текстура не ја препознаваат и се обидуваат да ја стопат Македонија на брзина во некакви меѓународни интеграции кај кои националниот идентитет нема да биде во прв план. СДСМ има проблем со нацио-

налниот патос на начин што инстинктивно овој модел на мислење, се плаши од задирање кон корените. **СЕ ПЛАШИ ОД ПОДЕЛБИ И НЕУБЕДИТЕЛНИ АРГУМЕНТИ ДЕКА ИМА ДОВОЛНА НАЦИОНАЛНА СУПСТАНЦА ЗАД ПРИКАЗНАТА ЗА МАКЕДОНИЈА.** Тоа го заменува со општи места на македонски

идентитет (најјасно проблематизиран со спороста и незнаењето што да се прави со проблемот со името), и со брзо - брзо спасување на таа идентитетска дупка со интеграција во некои општи интеграции - организации. проблемот се крие не во тоа што нашата интеграција во нив е лоша работа, туку затоа

миси. Тие денес се среќаваат пообландирани под притисок на реторика, која е повеќе меѓународна и политиколошка. Но, важно е да ги препознаваме по премисите. Важно е да знаеме каде се слаби и кој е нивниот СТРАВ. Сè е во стравот кој се потиснува и избива во "бош анализа".

ШТО НАПРАВИВМЕ, А ШТО ЗАПУСТИВМЕ?

што тоа се чини од мотиви на слаба или сомнителна национална убеденост. Тоа е супер-егото, потсвеска на моделот на политички третман на националното на СДСМ.

ВМРО ОД СИТЕ ГРУПИ, ИМААТ ДРУГ ПРОБЛЕМ. ТИЕ ГО ИЗРАЗУВАА ОНОЈ ВИД НА ОДНОС КОН НАЦИОНАЛНОТО, КОЈ Е ПОЛН СО ФОЛКЛОР, ИЗРАЗИТА КИЧ ЕТНО РЕТОРИКА, НО ЗАД КОЈ СТОИ, ИСТО ТАКА, СОМНИТЕЛНА УБЕДНОСТ ЗА ЦВРСТИ И НЕСОМНИТЕЛНИ НАЦИОНАЛНИ КОРЕНИ. Таа неубеденост некои групи отворено ја манифестираа бидувајќи про - вакви или онакви или предлагајќи поделба на земјата. Но, тоа го прават на поотворен, наивен и директен начин. Кај овие групи партии и модели на мислење, подиректна е врската со соседните алијанси. Но, проблемот што и оваа група ја крие неубеденоста во доволноста на македонското национално битие да создаде и одбрани ДРЖАВА.

ДЕЛ ОД ОВОЈ БЛОК Е ЕДНА ПОСЕБНО "ДАВЕШКА" НАЦИОНАЛНА ПРОВИНИЕНЦИЈА ИНТЕЛЕКТУАЛЦИ КОИ СЕ ПЛУКАЧИ НА ГОРЧИНА. Кога ќе видите таков текст или анализа се среќаваат со критика, која не остава можност за напредок или спас на Македонија. Нивна теза е дека Македонија е изгубена и пред да биде создадена. Таа е или поалбанчена или станала роб на меѓународните центри на моќ. Најново се закачени на разнебитувачката улога на Рамковниот договор, претходно беа уплашени од демографската експлозија на Албанците и слично. Секогаш е тоа некоја апокалиптична опција во која Македонија е изгубена.

Секако овие модели се на некој начин карикатурално нагласени и исчистени во своите базични појдовни пре-

Една помирна и посамоуверена анализа на овие петнаесет години би морала да појде од неколку факти и за потребите на овој текст само ќе ги нафрлиме;

- Прво, Македонија направи јасен и процедурално исцрпен раскин со СФРЈ и Србија, на начин кој не остава опашки на идни сојузи. Таа, иако со многу спорост но се потпре на историскиот товар на нејзината зрелост за држава и таму ги втемели процедурите. Тие не беа наметнати само од политичката елита.

- Второ, многу брзо ги напиша своите сојузници црпејќи ум од историјата, само кон САД и ЕУ, избегнувајќи регионални и бившо-комунистички, пансловенски оперети.

- Трето, Македонија сè од својата независност плати со висока цена. Ништо не доби бакшиш: расправи со соседите, негирање на идентитетот (името, нацијата), тензии на две граници (Србија, Албанија), борба за меѓународно признавање (трае до ден денес за името), војна со Косоварите и нивните инсталации во Македонија во 2001 година и трансформација на тој конфликт во институционален аранжман, која ја засили нејзината меѓународна позиција, практично ги затвори сите спорови освен оној за името и за црквата (кој делумно повторно се заостри). **СЕГА МАКЕДОНИЈА Е ЈАСНО ДЕФИНИРАН ИДЕНТИТЕТ И ПОЗИЦИЈА. ТАА ИМА БЕЗБРОЈ ПРОБЛЕМИ ВНАТРЕ СО РАЗВОЈОТ НО ПОЗИЦИЈАТА Е ЈАСНО ДЕФИНИРАНА НА МЕЃУНАРОДЕН ПЛАН.**

Ова се позициите за анализа кои се фактографски докажани. Каков агол кој ќе заземе не знам, но целосно да не се видат е идеолошки проблем на "жртвите на стравот".